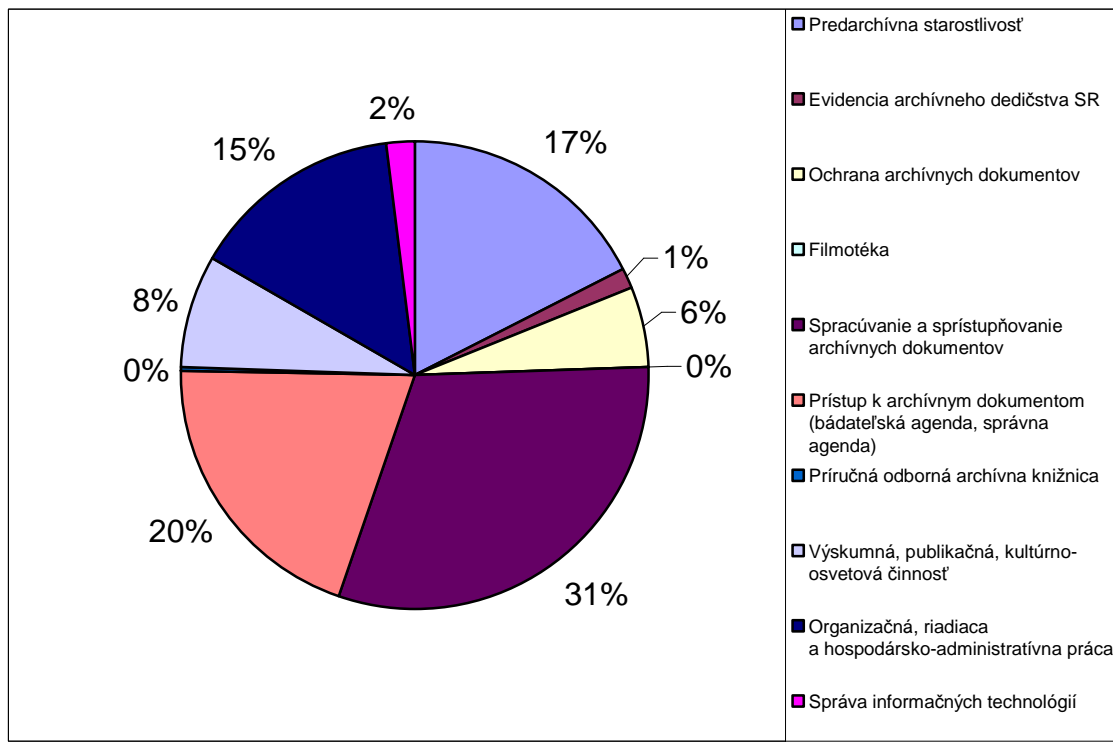

Správa o činnosti Štátneho archívu v Banskej Bystrici pobočky Veľký Krtíš v roku 2014

V personálnom stave v roku 2014 nedošlo k zmenám, plánované odborné úlohy pobočky ŠA plnili 4 zamestnanci zaradení v stálej štátnej službe. V roku 2014 mali pracovníci k dispozícii 870 pracovných dní, ktoré venovali odborným činnostiam a ostatným prácam v nasledovnom rozsahu:

Kapitola	Úsek činnosti	Počet dní
1.	Predarchívna starostlivosť	153
2	Evidencia archívneho dedičstva SR	12
3	Ochrana archívnych dokumentov	48
4	Filmotéka	0
5	Spracúvanie a sprístupňovanie archívnych dokumentov	269
6	Prístup k archívnym dokumentom (bádateľská agenda, správna agenda)	173
7	Príručná odborná archívna knižnica	3
8	Výskumná, publikačná, kultúrno-osvetová činnosť	66
9	Organizačná, riadiaca a hospodársko-administratívna práca	130
10	Správa informačných technológií	16

Graf. č. 1 Úseky archívnych činností v roku 2014 podľa počtu dní v %

Odborné činnosti podľa úsekov

Plnenie úloh podľa jednotlivých úsekov sa riadilo plánom a nad jeho rámec boli vykonávané činnosti vyplývajúce z pokynov nadriadeného odboru MV SR, týkajúce sa zavádzania nových technológií (IS Fabasoft, E-kolok, SAP), ktoré aj pri vyskytujúcich sa technických problémoch zamestnanci archívu zvládli.

1. Predarchívna starostlivosť

V roku 2014 došlo následne po zlúčení odborov MV SR k opätovnému zlúčeniu vykazovania predarchívnej starostlivosti na úseku správy registratúr a na úseku archívov a archívnych dokumentov.

Archív vykonal revíziu evidencie 228 pôvodcov registratúr v predarchívnej starostlivosti pobočky, vedenej v aplikácii BACH. Z evidencie bolo vyradených 11 subjektov. Išlo o reformou štátnej správy v r. 2013 zrušené úrady (6), školy (3) a zaniknuté podnikateľské subjekty (2). Do evidencie boli zaradené 3 subjekty, z nich 1 úrad štátnej správy a 2 podnikateľské subjekty. K 31.12.2014 v predarchívnej starostlivosti archívu zostalo 220 pôvodcov registratúr. V územnej pôsobnosti pobočky nie je žiadny pôvodca so zriadeným archívom.

Z celkom 50 predložených a posudzovaných vyradovacích návrhov v roku 2014 archív schválil 39. Pokračovali vyradovacie konania na obecných úradoch a zamestnanci archívu vykonávali okrem odborného archívneho dozoru aj potrebné inštruktáže obecných pracovníkov. V roku 2014 archív vydal pokyny na vyradovacie konania pre školy a školské zariadenia a vykonával inštruktáže. Plánované školenia pôvodcov registratúr neboli uskutočnené z časových dôvodov.

Po vyradovacích konaniach v roku 2014 archív prevzal menšie prírastky, prevažne k fondom územnej štátnej správy a 8 nových archívnych fondov, spolu 6,46 bm archívnych dokumentov.

Kontroly štátneho odborného dozoru (14) boli vykonané podľa plánu v 3 podnikateľských subjektoch, 5 obecných úradoch, 3 základných školách a 2 verejných inštitúciách, následná kontrola v 1 obecnom úrade. Počet vykonaných kontrol je limitovaný počtom zamestnancov archívu, ale aj dopravnými podmienkami. Pri kontrolách v rámci predarchívnej starostlivosti, vykonávaných u pôvodcov na území okresu, archív nemá možnosť využívať iné dopravné prostriedky okrem autobusovej dopravy.

V rámci plnenia úloh 1. kapitoly zamestnanci archívu vykonali 53 inštruktáží, konzultácií a metodických prieskumov. Z 3 pôvodcami predložených smerníc pre správu registratúry boli po posúdení a pripomienkovaní schválené 2 registratúrne poriadky a plány.

Potrebný rozsah pracovného času sa venoval aj spravovaniu vlastnej registratúry archívu a odbornej príprave zamestnancov na nový Informačný systém Fabasoft (školenia, zácvik). Podací denník za rok 2014 v programe WIN ASU obsahuje 366 čísiel spisov, 608 evidovaných záznamov.

2. Evidencia archívneho dedičstva SR

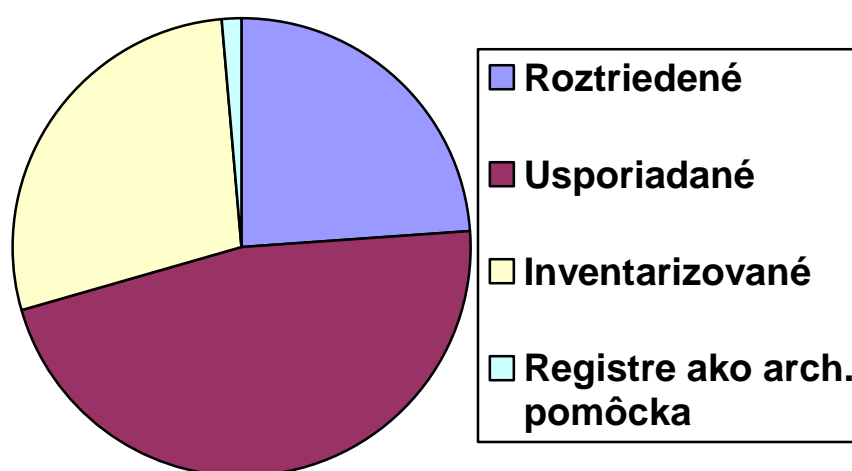
Archív vedie evidenciu archívneho dedičstva v prírastkovej knihe a v programe AFONDY evidenčné listy ústrednej elektronickej evidencie. K 31.12.2014 pobočka ŠA spravovala 522 archívnych súborov, archívnych fondov a zbierok z obdobia od roku 1571 do roku 2008. Z celkového množstva 1844,19 bm je roztriedených 441,12 bm a pod touto položkou je započítaných aj 141 bm nespracovaných dokumentov, ktoré sa doteraz vykazovali osobitne. Usporiadaných je 859,75 bm, inventarizovaných 517 bm (klasickým

spôsobom, novšie inventáre v aplikácii BACH) a 26,30 bm archívnych dokumentov sprístupnených registrami. Tieto údaje budú upresnené po generálnej revízii archívnych dokumentov v roku 2015.

Stav spracovania archívnych dokumentov k 31.12.2014

	Arch. dok. celkom	Roztriedené	Usporiadané	Inventarizované	Registre ako arch. pomôcka
bm	1844,19	441,12	859,75	517	26,30
%	100	23,9	46,6	28	1,4

Graf č. 2 Stav spracovania a sprístupnenia archívnych dokumentov k 31.12.2014

3. Ochrana archívnych dokumentov

Priestorová kapacita objektov užívaných archívom v roku 2014 ešte postačovala, keďže neboli preberané rozsiahlejšie prírastky archívnych dokumentov. Detašovaný sklad v budove Pošty, Nám. A. H. Škultétyho 1, Veľký Krtíš, účelom pre skladovanie archiválií vyhovuje. Budova archívu z roku 1985 potrebuje generálnu opravu, hlavne výmenu okien a zateplenie, ktoré by prinieslo úspory pri vykurovaní objektu a zlepšilo klimatické pomery.

4. Filmotéka - nevykonávali sa žiadne činnosti

5. Spracúvanie a sprístupňovanie archívnych dokumentov

Na úseku spracúvania archívnych dokumentov pokračovali sprístupňovacie práce podľa plánu úloh inventarizáciou prioritných archívnych fondov. Korigovaná bola úloha usporiadanie, vnútorné vyradovanie a inventarizácia časti fondového oddelenia Okresného národného výboru vo Veľkom Krtíši, odboru PLVH, konfiškačné spisy (1945)1968-1990, 8,9 bm. Konfiškačné spisy, ktoré majú vo fonde ONV charakter nepravých prior, boli v minulosti usporiadané, ale systém usporiadania bol nevyhovujúci a navyše pri intenzívnom využívaní od roku 1990 sa vnútorné usporiadanie spisov porušilo. Pri reusporadúvaní časti dokumentov sa zistilo, že obsahujú nepravé priora od roku 1939 a horná časová hranica bude

upresnená po dokončení usporiadania týchto písomností. Vzhľadom nato, že časť konfiškačných elaborátov konfiškačných útvarov PPPR SNR a konfiškačných komisií pri ONV z r. 1945-1951, týkajúcich sa katastrálnych území obcí terajšieho okresu Veľký Krtíš, spravujú aj iné štátne archívy, do vyriešenia ich provenienčnej príslušnosti sa upustilo od vypracovania inventára.

Dlhodobou plnou úlohou zamestnancov archívu je sprístupňovanie fondov národných výborov. Na inventarizácii fondov sa pokračovalo podľa odborom archívov schváleného projektu pre združený inventár fondov MNV. Tomuto projektu sa však pre iné odborné úlohy a činnosti nemôžeme intenzívne venovať. Posúdené sú 4 čistopisy dielčích inventárov MNV a spracovali sme dejiny pôvodcov archívnych dokumentov NV od roku 1944 do roku 1990. Prvá časť štúdie, zaoberajúca sa vývojom a organizáciou NV v období 1944-1950, bola po recenzii odovzdaná na publikovanie v odbornom časopise Slovenská archivistika.

Pokračovalo sa v inventarizácii fondu Mestský národný výbor v Modrom Kameni 1945-1990. Po posúdení inventára, vyhotoveného podľa projektu pre inventarizovanie fondov MNV, sme sa rozhodli rozšíriť inventárne záznamy zápisníc pléna a rady o ich obsah a prepracovať inventár (reinventarizácia 7,62 bm) podľa metodického pokynu na spracúvanie prioritných archívnych fondov. Keďže tieto práce vykonáva zamestnanec s krátkou odbornou praxou, boli z časového hľadiska náročnejšie a súčasne sme sa venovali teoretickým a praktickým problémom inventarizácie archívnych fondov mestských NV v Modrom Kameni a vo Veľkom Krtíši, týkajúcim sa pôvodcov fondov (MNV, od r. 1968/1969 MsNV), ich organizačnej štruktúry a systému reusporiadania archívnych dokumentov. Na sprístupňovaní týchto archívnych fondov sa ďalej pracuje.

Podľa odborom archívov schváleného projektu pokračovali práce na inventári Okresný výbor KSS vo Veľkom Krtíši 1968-1989 – zápisnice orgánov OV vyhotovovaním registrov. Spracovateľ, ktorý v kumulácii plní úlohy predarchívnej starostlivosti, hospodárskej agendy a ďalšie, sa odborným archívnym prácam nemohol venovať v potrebnom rozsahu a úloha nebola dokončená.

Všetky uvedené odborné archívne pomôcky sa spracovávajú v aplikácii BACH INVENTÁRE a vyhotovených bolo 1078 inventárnych záznamov.

V tabuľke uvádzame rozsah sprístupňovacích prác za rok 2014 (v bm):

roztriedené	usporiadané vrátane vnútorného vyradovania	inventarizované	reinventarizované (zápisnice NV)
6,46	14,6 / 13,8	1,7	7,62

6. Prístup k archívnym dokumentom

Súhrnom počet žiadateľov o prístup k archívnym dokumentom v roku 2014 bol na úrovni predošlých rokov. Správne poplatky vybrané podľa zákona za kópie v kolkových známkach boli nižšie ako v uplynulých rokoch, 206 € a v bádateľskej agende za služby archívu (vyhotovenie xerokópií, poplatok za použitie vlastného fotopr.) 189 €, spolu 395 €.

Prístup k archívnym dokumentom v roku 2014

Bádateľská agenda					Správna agenda		
počet bádateľov	počet bádateľ. návštev	účel štúdia historický	účel štúdia iný	počet vydaných kópií arch. dok.	počet žiadostí	počet vydaných kópií arch. dok.	počet ostatných správnych informácií
55	116	86	30	50	110	106	12

Prístup k archívnym dokumentom štúdiom na základe bádateľského listu

V roku 2014 o prístup k archívnym dokumentom požiadalo 55 tuzemských bádateľov, ktorí vykonali 116 bádateľských návštev, z nich historický účel štúdia splnilo 86 bádateľských návštev.

Najviac požiadaviek v bádateľskej agende sa týkalo regionálnej histórie, dejín obcí, ich osídlenia, migrácie obyvateľstva. K ďalším témam patrili prvá svetová vojna, história športu, kúpeľov, protipožiarnej ochrany, sociálnej starostlivosti. Iný účel malo 30 bádateľských návštev. Najviac boli využívané archívne fondy štátnej a verejnej správy z časového obdobia 1924 – 1990. V porovnaní s rokom 2013 došlo k zvýšeniu počtu bádateľských návštev o 33 a celkovo bolo na štúdium predložené aj väčšie množstvo archívnych dokumentov (376 jednotlivín archívnych dokumentov, 25 fasciklov a 83 škatúl).

Prístup k archívnym dokumentom na základe písomnej žiadosti formou výpisu, odpisu, potvrdenia

V správnej agende došlo k miernemu poklesu počtu žiadostí o prístup k archívnym dokumentom a vydaných kópií archívnych dokumentov. Pretrvával záujem o archívne dokumenty majetkovo-právnej povahy, kúpno-predajné zmluvy, dedičské rozhodnutia, dokumenty o vysporiadaní vlastníctva pozemkov, stavebné povolenia, kolaudačné rozhodnutia a projektovú dokumentáciu rôznych verejných a súkromných stavieb. Ďalej o potvrdenia o ukončení povinnej školskej dochádzky a iné dokumenty, týkajúce sa sociálneho poistenia a výpisu z matiek pre úradné a genealogické účely.

7. Príručná odborná knižnica

Nákup nových publikácií v roku 2014 bol obmedzený. Knižnica bola doplnená len 23 zväzkami, z toho 8 titulov za 114,34 € a 15 darovaním. Prírastky boli evidované klasicky v prírastkovej knihe a v programe Excel, katalogizované v programe BACH-Knižnica.

K štúdiu v bádateľni archívu bolo prezenčne požičaných 31 zväzkov kníh a odborných časopisov.

8. Výskumná, publikačná a kultúrno-osvetová činnosť

Z plánovaných rezortných výskumných úloh (subkap. 8.1.) bol dokončený tematický súpis Prvá svetová vojna 1914-1918 v archívnych dokumentoch, ktorý bol vhodnou pomôckou aj pri príprave výstav organizovaných archívom v rámci kultúrno-osvetovej činnosti (Dni otvorených dverí, exkurzie a i.). Keďže archív má z roku 1974 spracovaný tematický katalóg dokumentov k Slovenskému národnému povstaniu a výskumná úloha Dejiny formovania štátnych archívov na Slovensku bola presunutá na rok 2015, na týchto úlohách sme nepracovali. V rámci individuálnej výskumnej činnosti sme sa venovali štúdiu archívnych dokumentov z obdobia vzniku a pôsobenia národných výborov v r. 1944-1990.

Archív sa prezentoval propagovaním archívnych dokumentov z regionálnej histórie, pripomenutím významných osobností a udalostí viacerými prednáškami, výstavami aj mimo vlastných priestorov a príspevkami v tlači. Pracovníci archívu sa podieľali na príprave už tradičného regionálneho podujatia Dni A. H. Škultétyho, Dňa otvorených dverí, spolupracovali s regionálnymi a mestskými inštitúciami, s okresnou knižnicou, osvetovými strediskami, MO MS, Spoločnosťou A. H. Škultétyho, gymnáziom, mestským úradom, evanjelickou farou vo Veľkom Krtíši a niekoľkými základnými školami.

Publikačná činnosť bola vykonávaná v rámci možností riaditeľkou archívu, ktorá pripravila do tlače 5 rôznych príspevkov, napr. články v okresných novinách Pokrok o rodákovi z obce Čeláre „Aladár Koch-Zsélyi /1884-1914/, letecký konštruktér a pilot“,

z obce Dolné Strháre „Ľudovít Kubáni /1855-1912/. Známy – neznámy maliar Novohradu“, druhé opravené a doplnené vydanie rkp. Jozefa Kysuckého „Tragédia ženy alebo pravda o živote E. Madáčovej“, štúdiu do odborného časopisu Slovenská archivistika „Národné výbory, ich organizovanie a vývoj na území okresu Veľký Krtíš v rokoch 1944-1950“. Ďalej spolupracovala s autorkou scenára rozhlasovej relácie Zabudnutý hlas o Ctiborovi Filčíkovi /1920-1986/, ktorú vysielalo Rádio Devín 24. decembra 2014.

Okrem základných škôl z Veľkého Krtíša záujem o návštevu archívu mali ZŠ z Modrého Kameňa a z obce Nenince (8 exkurzií). Tieto podujatia boli spojené s prednáškami, videoprezentáciou archívnych dokumentov a výstavami tematicky vybraných archívnych dokumentov, tematickou vedomostnou súťažou a prehliadkou archívu.

Konzultáciami pokračovala spolupráca s pedagógmi miestneho gymnázia o možnostiach štúdia archívnych dokumentov z regionálnych dejín pre práce SOČ a olympiády z dejepisu, o ktoré však zo strany študentov v poslednom období záujem nie je.

Záverom

Ostatné činnosti na úseku riadenia, hospodárskej a administratívnej agendy boli časovo náročné, vykonávané priebežne a podľa aktuálnej potreby. Popri odborných činnostiach sa na nich podieľali prevažne riaditeľka a 2 odborní zamestnanci archívu.

Spravovanie budovy, služby a údržbu, ako aj materiálno-technické zásobovanie malo na starosti Centrum podpory v Banskej Bystrici. Pre nedostatok finančných prostriedkov sa aj v roku 2014 riešili len najnutnejšie potreby pracoviska a až v dôsledku havarijného stavu elektrického bojlera a plynového kotla počas vykurovacej sezóny 2014/2015, boli tieto zariadenia vymenené. Nevykonala sa nutná údržba kopírovacieho stroja a v roku 2014 bola vymenená len jedna PC tlačiareň. Technické vybavenie pracoviska je zastaralé, chýbajú výstavné panely a pri prezentácii archívnych dokumentov sa používajú súkromné zariadenia (napr. premietací prístroj, fotoaparáty). Taktiež vybavenie výpočtovou technikou je nedostatočné a zastaralé, čo sa prejavilo hlavne pri spustení IS Fabasoft. Z pracovných staníc PC archívu sa informatikovi ŠA v Banskej Bystrici technicky podarilo pripraviť okrem jednej všetky, za čo sme mu vďační. Rovnako aj za promptne riešené časté problémy s informačnou technikou.

V roku 2014 archív navštívilo okrem účastníkov exkurzií a návštevníkov výstav 276 osôb. Z uvedeného počtu bolo 116 bádateľských návštev, ostatné sa týkali najmä správnej agendy, predarchívnej starostlivosti a služobných vecí. Informácie o možnostiach štúdia a prístupe k archívnym dokumentom, spravovaní registratúr, registratúrnych smerniciach, vyradovacích konaniach a i. poskytovali zamestnanci aj telefonicky a elektronickou poštou. Napriek vyššie spomenutým nedostatkom v technickom vybavení, archív plnil aj v roku 2014 svoje poslanie zodpovedne, v súlade s právnymi predpismi. Na jeho činnosť neboli sťažnosti alebo pripomienky.

PhDr. Marta Kamasová
riaditeľka